

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

- 1 Довгань Л.Є. Корпоративне управління: навч. посіб. / Л.Є. Довгань, В.В. Пастухова, Л.М. Савчук. – К.: Кондор, 2007. – 174 с.
- 2 Євтушевський В.А. Основи корпоративного управління: навч. посіб. / В.А. Євтушевський. – К.: Знання-Прес, 2002. – 317 с.
- 3 Супрун Н.А. Еволюція вітчизняної моделі корпоративного управління: монографія / Н.А. Супрун. – К.: КНЕУ, 2009. – 270 с.
- 4 Уманців Ю.М. Формування української моделі корпоративного управління / Ю.М. Уманців // Економіка. Фінанси. Право. – 2010. – №3. – С. 10-13.
- 5 Федулова Л.І. Трансформація корпоративних структур: теоретичний аспект / Л.І. Федулова // Економічна теорія. – 2005. – №3 – С. 45-59.
- 6 Черезов А.В. Корпорации. Корпоративное управление / А.В. Черезов, Т.Б. Рубинштейн. – М.: ЗАО «Издательство «Экономика», 2006. – 478 с.
- 7 Читипаховян П. Стратегическое планирование в интегрированных корпорациях: факторы оргобеспечения / П. Читипаховян // Российский экономический журнал. – 2002. – №1. – С. 64-71.
- 8 Чихачова Ю.С. Особливості становлення національної моделі корпоративного управління в контексті приватизації / Ю.С. Чихачова // Актуальні Проблеми Економіки. – 2009. – №7(97). – С. 77-85.
- 9 Шиткина И.С. Холдинги: правовое регулирование и корпоративное управление: научно-практ. издание / И.С. Шиткина. – М.: Волтерс Клувер, 2008. – 648 с.

*Рецензент д.е.н., професор УкрДАЗТ Зайцева І.Ю.
Експерт редакційної колегії к.е.н., доцент УкрДАЗТ Уткіна Ю.М.*

УДК 65.012.34

ОСНОВНИ ПОЛОЖЕННЯ І ПРИНЦИПИ ФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ ОЦІННИХ ПОКАЗНИКІВ ЛОГІСТИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ АПК

Сумець О. М., к.т.н., доцент (ХНТУСГ ім. Петра Василенка)

У статті обґрунтована актуальність створення системи оцінних показників логістичної діяльності сучасного підприємства. Вказано, що така система показників повинна формуватись на основі певних положень і принципів. Запропоновано для створення методики оцінки логістичної діяльності підприємства певний перелік положень і принципів. Сформульовано висновок щодо структури системи оцінних показників логістичної діяльності підприємств агропромислового комплексу.

Ключові слова: підприємство, логістична діяльність, система показників, ефективність, результативність.

ОСНОВНЫЕ ПОЛОЖЕНИЯ И ПРИНЦИПЫ ФОРМИРОВАНИЯ СИСТЕМЫ ОЦЕНОЧНЫХ ПОКАЗАТЕЛЕЙ ЛОГИСТИЧЕСКОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ ПРЕДПРИЯТИЙ АПК

Сумець А. М., к.т.н., доцент (ХНТУСХ ім. Петра Василенка)

В статье обоснована актуальность создания системы оценочных показателей логистической деятельности современного предприятия. Указано, что такая система показателей должна формироваться на основе конкретных положений и принципов. Предложен для создания методики оценки логистической деятельности предприятия конкретный перечень положений и принципов. Сформулирован вывод касательно структуры системы оценочных показателей логистической деятельности предприятий агропромышленного комплекса.

Ключевые слова: предприятие, логистическая деятельность, система показателей, эффективность, результативность.

GENERAL PROVISIONS AND PRINCIPLES OF FORMATION METRICS LOGISTIC ACTIVITIES OF AGRICULTURAL ENTERPRISES

Sumets A. M., Candidat of Technical Sciences, associate professor (KhSTUA Peter Vasilenko)

In the article the importance of establishing a system of performance indicators logistic activities of the modern enterprise. Indicated that such a system of indicators should be formed on the basis of specific provisions and principles. We propose to create a methodology for assessing the logistics of the enterprise specific list of provisions and principles. A conclusion regarding the structure of the system estimates the logistics activity of agricultural enterprises. Stated in Article regulations and rules, as well as recommendations on the structure of a system of indicators are the basis for creating a methodology for assessing the logistics of the company.

Key words: *enterprise, logistics activities, scorecard, efficiency, effectiveness.*

Постановка проблеми. Логістична діяльність (ЛД) є складовою господарської діяльності (ГД) будь-якого суб'єкта господарювання. Більш того, ЛД є особливим видом господарської діяльності, що має конкретну мету: отримання додаткового доходу і якнайповніше задоволення споживачів. Відповідно до авторської точки зору, що викладена в публікаціях [1; 2], ЛД підприємств АПК, рівно як і підприємств іншої галузевої належності, пов'язана з плануванням, організацією, управлінням та контролем агропродукції та іншої продукції сільськогосподарського призначення і супутніх їй потоків (інформаційних, фінансових і, за потребою споживачів, сервісних) у процесі її переміщення від місця виробництва до місця споживання шляхом послідовного та взаємоузгодженого у часі й просторі виконання логістичних активностей.

Здійснення ЛД пов'язане з виконанням великої кількості логістичних операцій і процесів – транспортуванням, складуванням, зберіганням, управлінням запасами, експедируванням тощо. Зважаючи на цю обставину, ЛД з метою ефективного управління нею повинна контролюватися й оцінюватися. Але ж тут зразу виникає запитання: «Які показники необхідно використовувати для оцінки і контролю ЛД підприємства?». Це, на перший погляд, просте запитання породжує проблему методологічного характеру оцінки ЛД підприємств, яка на сьогоднішній день остаточно не вирішена. Тому питання системи показників для оцінки ЛД підприємства є актуальним і потребує ґрунтовних досліджень.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання оцінки ЛД розглянуто в роботах багатьох вітчизняних і закордонних учених: Д. Кочубея [4], С.М. Осипенко [5], Г.Р. Руденко [6], Р.В. Сагайдак-Нікітюк [7], Н.В. Чернописької [8] й ін. Автори пропонують виконувати оцінку ЛД в основному на підставі застосування так званого «коефіцієнтного підходу», тобто розрахунку часткових коефіцієнтів за вибраним колом показників для

кожної складової ЛД, їх узагальненням. Але слід визнати, що такий підхід містить суб'єктивний вплив на результати розрахунків як при формуванні часткових показників оцінки усередині видів ЛД, так й при визначенні коефіцієнтів вагомості, що безумовно знижує точність оцінок.

Виділення невирішених завдань загальної проблеми. Зважаючи на результати аналізу різних підходів до визначення оцінок ЛД підприємств, які оприлюднені в науковій літературі [3; 4–8], встановлено, що значна кількість науковців і практиків-логістів наводить безсистемні переліки показників оцінки ефективності функціонування логістичної системи (ЛС) підприємства або ж ефективності (результативності) логістичної діяльності. При цьому автори не розмежовують категорій «ефективність ЛС» і «ефективність та результативність логістичної діяльності» і не встановлюють чітких зв'язків показників їх оцінювання, що кількісно вимірюють ефективність і результативність ЛД та, зокрема, ефективність функціонування ЛС підприємства.

Мабуть, багато кількісних вимірників ефективності ЛД та ефективності функціонування ЛС, що пропонують до використання автори публікацій, мають право на «життя», але встановлювати їх треба не інтуїтивно, а за певними положеннями і принципами. На сьогодні в науковій літературі такі положення і принципи відносно до формування системи оцінних показників (СОП) ЛД підприємства не оприлюднені. Це і викликає необхідність формулювання останніх із метою розробки якісної СОП ЛД підприємств АПК.

Мета статті. Сформулювати основні положення і принципи, які повинні будуть покладені в основу формування системи оцінних показників логістичної діяльності підприємств АПК.

Виклад основного матеріалу дослідження. Логістична діяльність, яка повинна вивчатись в загальному економічному аналізі господарювання підприємства, як правило, відбиває певного роду кількісну визначеність зазначеної функції. А тому кожен логістичний

процес і кожна логістична операція (логістичні активності) оцінюється не одним, окремим, а цілим комплексом взаємопов'язаних показників. У зв'язку з цим вибір і обґрунтування СОП для відображення ЛД в загальній ГД підприємства є важливим методологічним питанням. Від того, наскільки показники повно і точно будуть відбивати сутність і зміст ЛД підприємства, залежить коректність її об'єктивної оцінки.

Усі показники, що використовуються у процесі аналізу ЛД, взаємопов'язані між собою й взаємообумовлені. Це слідує із реально існуючих зв'язків між логістичними активностями, які вони описують.

Комплексне вивчення логістики підприємства передбачає систематизацію оцінних показників, оскільки їх сукупність, якою б вона не була вичерпною, без обліку їх взаємозв'язку, співпорядкованості не може дати дійсної уяви про ефективність і результативність ЛД. Необхідно, щоб конкретні дані про різні види логістичних процесів і операцій були органічно поєднані між собою в єдиній комплексній системі.

Зважаючи на вище зазначене та отримані автором результати літературного огляду з проблеми оцінки ЛД підприємств різної галузевої належності [3], виникли ґрунтовні підстави до формування авторської концепції оцінки її ефективності й результативності. На точку зору автора вона (концепція) повинна базуватися на чітко визначених положеннях та принципах.

Основні положення концептуальної точки зору автора на оцінку ЛД підприємства мають наступний зміст.

1. У літературі економічної спрямованості достатньо ґрунтовно і змістовно описані дві категорії, що досить широко використовуються в економічному аналізі діяльності підприємств: ефективність і результативність. У загальному розумінні ефективність – це ступінь досягнення ефекту, а результативність – ступінь досягнення результату ГД підприємства.

Оскільки ЛД є одним із основних видів ГД підприємства, то має сенс вести мову про ефективність і результативність логістичної діяльності. Таким чином, категорії «ефективність логістичної діяльності» й «результативність логістичної діяльності» мають право на використання як в теорії, так і на практиці, зокрема при виконанні аналізу ЛД підприємства.

Ефективність і результативність логістичної діяльності за своєю сутністю є багатокритеріальними оцінними характеристиками, тому необхідно обирати таку систему їх оцінок, яка б враховувала специфічні особливості функціонування ЛС підприємства та надавала можливість аналізувати зміни, що відбуваються у межах останньої.

2. Літературний огляд результатів дослідження вітчизняних і закордонних учених із проблематики оцінки ЛД підприємства дозволяє запропонувати виконувати останню на основі використання двох груп показників, а саме показників результативності й ефективності ЛД.

Оскільки ЛС є тим базисом і каркасом де здійснюється ЛД, то питання оцінки її ефективності й результативності повинно вирішуватися на основі використання певного набору оцінних показників ефективності й результативності функціонування ЛС підприємства.

До показників результативності ЛД рекомендуємо віднести часткові й узагальнені техніко-економічні й економічні показники функціонування ЛС та часткові показники оцінки якості обслуговування споживачів, які належать до оперативного-тактичного рівня управління логістикою на підприємстві.

Ефективність – поняття більш широке, ніж результативність. А тому ефективність ЛД підприємства повинна оцінюватись (визначатись) відомою з проектного аналізу системою фінансових показників і додатково певним переліком техніко-економічних показників функціонування ЛС.

3. Показники ефективності й результативності ЛД підприємства є сукупністю часткових та узагальнюючих вимірників, що відбивають саме галузеву специфіку його функціонування.

4. Оцінка ЛД повинна містити у собі підсистему показників, що послідовно оцінюють результативність і ефективність останньої і базуються на причинно-наслідкових зв'язках між частковими, узагальнюючими й інтегральним (загальним) фінансовими показниками функціонування ЛС підприємства.

У зв'язку з викладеним вище, авторська концепція створення СОП ЛД сучасного підприємства (а у подальшому і економічного управління нею) складається в реалізації наступних п'яти базових принципів її побудови.

Принцип 1. Оскільки ЛД являє собою частину господарської діяльності, то вид узагальнюючих й інтегральних показників ефективності ЛД підприємства повинні співпадати, тобто повинні бути однаковими. Таким чином, у якості узагальнюючих показників повинні прийматися собівартість, прибуток, рентабельність, а інтегральний повинен бути представлений, наприклад, показником чистого грошового потоку тощо.

У той же час змістовно часткові показники оцінки ЛД та ГД будуть відрізнятися між собою в залежності від галузевої специфіки виробництва.

Принцип 2. Між частковими,

узагальнюючими й інтегральним (загальним) показниками, що кількісно вимірюють ефективність і результативність ЛД і ГД підприємства слід встановити причинно-наслідкові зв'язки.

Принцип 3. ЛС є окремою, функціонально виділеною і організованою структурою підприємства, у якій у повному обсязі реалізується ЛД. Таким чином, різновид ЛД залежить від наявності у структурі ЛС підприємства відповідних їй основних підсистем, а саме забезпечення, транспортування, виробництва, складування і зберігання, розподілу і збуту.

Принцип 4. Економічна ефективність первинних або додаткових інвестицій у створення або удосконалення ЛС підприємства для підвищення ефективності й результативності ЛД повинна оцінюватись відомими методами, що застосовуються у проектному та інвестиційному аналізах.

Принцип 5. При визначенні ефективності й результативності ЛД та ефективності інвестицій в удосконалення ЛС, що потребують додаткових витрат у логістичні рішення локального характеру (часткові), необхідно у систему оцінних показників відповідно включати оперативні, тактичні й стратегічні (довгострокові) оцінки.

Перелік наведених принципів базується на науковості гіпотези, яку сформулюємо так: між частковими, узагальненими й інтегральним (загальним) показниками, що кількісно вимірюють ефективність і результативність ЛД через оцінку ефективності і результативності ФЛС є причинно-наслідкові зв'язки, які слід встановити у процесі створення методики оцінки ефективності й результативності ЛД.

Висновки даного дослідження і перспективи подальших робіт у цьому напрямку. Сформульовані положення та принципи оцінки ЛД підприємства повинні стати першоосновою створення СОП останньої. Дані положення і принципи отримані на базі детального аналітичного аналізу рекомендованих вченими-логістами переліків (або систем) показників оцінки ЛД підприємств різної галузевої належності.

У відповідності до сформульованих положень і принципів створювана СОП повинна: а) враховувати причинно-наслідкові їх зв'язки, які можуть бути логічно обґрунтовані, б) передбачати недопустимість використання надмірної кількості вказаних показників, в) бути не просто набором (еклектичною сумішшю) показників, що на думку

більшості науковців є єдино правильними, логічними і притаманними будь-якій логістичній системі, г) передбачати оцінку як ефективності, так і результативності ЛД підприємства.

Надалі сформульовані положення і принципи будуть використані у якості методологічних засад створення науково обґрунтованої СОП ЛД, що буде побудована з урахуванням причинно-наслідкових зв'язків за схемою: часткові технічні (техніко-економічні, економічні) показники → узагальнюючі технічні (техніко-економічні, економічні) показники → інтегрований (кінцевий) показник оцінки ЛД підприємства.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Сумець О.М. Змістовий аналіз дефініції «логістична діяльність» / О.М. Сумець // Сталій розвиток економіки. – №4(21). – 2013. – С. 290-296.
2. Сумець О.М. Логістична діяльність підприємства АПК: сутність, мета та основні завдання / О.М. Сумець // Збірник наукових праць міжнар. конф. «Літні наукові читання» (31 серпня 2013 р.). Частина 1. – К. : Центр наукових публікацій. – С. 30-33.
3. Сумець О.М. Критичний аналіз підходів до логістичної діяльності / О.М. Сумець : [препринт]. – Харків : КП «Міськдрук», 2014. – 30 с.
4. Кочубей Д. Оцінка ефективності функціонування логістичної системи торговельних підприємств / Д. Кочубей // Вісник КНТЕУ. – 2009. – №4. – С. 59-66.
5. Осипенко С.М. Управління ефективністю логістичної діяльності підприємства на основі факторно-операційного підходу / С.М. Осипенко // Логистика: проблемы и решения». – 2013. – №1(44). – С. 85-89.
6. Руденко Г.Р. Оцінка ефективності логістичної діяльності на машинобудівних підприємствах на засаді таксономічного аналізу: інноваційний підхід / Г.Р. Руденко // Проблеми науки. – 2009. – №9. – С. 40-43.
7. Сагайдак-Никитюк Р.В. Методика оцінки ефективності логістической деятельности фармпредприятия / Р.В. Сагайдак-Никитюк // Логистика: проблемы и решения. – 2011. – №6(37). – С. 32-39.
8. Чернописька Н.В. Методичні підходи оцінювання логістичної діяльності підприємства / Н.В. Чернописька // Вісник НУ «Львівська політехніка». – 2008. – №23 (623). – С. 265-271.

*Рецензент д.е.н., професор КНТЕУ Ромат Є.В.
Експерт редакційної колегії к.е.н., доцент УкрДАЗТ Полякова О.М.*